บทความวิชาการ

มโนสาเร่

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ

Factors Affecting Participation of People for Solid Waste Management in Bangkajoa Area, Samut Prakan Province

ไพศาล ท่าทราย[1*] เดชรัต สุขกำเนิด[2] และ เออวดี เปรมัษเธียร[3]

Paisal Tharsay[1*], Decharut Sukkumnoed[2] and Aerwadee Premashitra[3]

บทคัดย่อ

พื้นที่บางกะเจ้า มีแหล่งของขยะมูลฝอยตามชุมชนต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้าจังหวัดสมุทรปราการด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์ประชากร 400 ครัวเรือน และทำการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิท (Logit Model)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น อยู่ในระดับมาก และมีความตระหนักต่อปัญหาขยะที่เกิดขึ้นกับชุมชนในระดับมากเช่นกัน โดยจะเห็นได้จากการที่ชุมชนให้ความร่วมมือในการใช้และนำขยะหรือบรรจุภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการกำจัดขยะ ของชุมชนอยู่ในระดับน้อย และผลการศึกษาแบบจำลองโลจิทพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอย รายได้เฉลี่ยครัวเรือน หน้าที่ทางสังคม ตามลำดับ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม ,ขยะมูลฝอย ,ความตระหนัก

[1] นิสิตปริญญาโท ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร สาขาการจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[2] อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Corresponding author E-mail address: bankbas123@hotmail.com

Abstract

The objective of this research was to investigate the factors influencing public participation in solid waste management in the Bangkajoa Kachao district, Samut Prakan Province. Then, the simple random sampling technique was used to select a total of 400 households from the sampled villages. Questionnaire survey was carried out to collect data The survey data were analyzed using Logit Model.

The results of the analyses revealed that the knowledge and understanding in this situation was high level. Seemed that solid waste caused the most disorder and stench problem. However, the samplings were aware of solid waste management in community such as recycling and participating in solid waste management. In addition to the samples participating in activity of community was low level. Therefore, the factors influencing public participation in solid waste management were sex, level of education, awareness of solid waste, wage of month and social functions.

Keywords: solid waste; participation; awareness

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยเกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศ รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ คือโครงการสวนกลางมหานครหรือพื้นที่บางกะเจ้า ซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 39,658 คน (กรมการปกครอง, 2554) พื้นที่บางกะเจ้าจะมีความเป็นพื้นที่สีเขียวให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อมองในมุมสูง โดยรอบพื้นที่บางกะเจ้านั้นรายล้อมไปด้วยโรงงานอุตสาหกรรมและอาคารบ้านเรือน อย่างไรก็ตามความเป็นพื้นที่อนุรักษ์และเป็นพื้นที่โครงการสวนกลางมหานคร ซึ่งมีจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 11,000 กว่าครัวเรือน จะทำให้ พื้นที่บางกะเจ้า จะมีปริมาณขยะมูลฝอยเสียจากครัวเรือนราว 59,467 กิโลกรัมต่อวัน

จากการสำรวจสภาพพื้นที่โดยมีการจัดการประชุมกลุ่มย่อยของผู้วิจัย ทำให้ทราบว่าปัจจุบันชุมชนและสภาพทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้ได้รับทราบข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ว่า พื้นที่บางกะเจ้ามีถนนเพชรหึงษ์เป็นถนนสายหลักในการเข้าออกเท่านั้น โดยการเดินทางในพื้นที่บางส่วนจะใช้สะพานทางเท้าโครงสร้างเหล็กขนาดกว้าง 1.50 เมตร หรือขนาด 1.20 เมตร เป็นทางเท้าคู่ขนานแนวเดียวกับคลองและลำประโดง เชื่อมโยงติดต่อกันทั้ง 6 ตำบล เนื่องจากถนนมีความแคบทำให้ไม่สะดวกสำหรับการใช้รถขนขยะ ส่วนใหญ่การเก็บขยะจะใช้พนักงานขนย้ายออกสู่ถนนใหญ่ ทำให้มีพื้นที่หลายส่วนในพื้นที่บางกระเจ้า เช่น บริเวณชุมชนวัดป่าจาก ซึ่งเป็นแหล่งชุมชน เกิดปัญหาขยะมูลฝอย คือ มีปริมาณขยะมูลฝอยบางส่วนถูกทิ้งสะสมในที่รกร้างว่างเปล่า พื้นที่บางส่วนที่ทิ้งขยะลงแหล่งน้ำสาธารณะ จนทำให้

สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงและมีผลกระทบเกิดขึ้น จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะพบว่าหากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและเกิดความตระหนักในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยจะเป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยที่มีความเหมาะสม ดังนั้นการศึกษาถึงระดับความรู้ความเข้าใจและความตระหนักของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยที่ทำให้ประชาชนมีความตระหนักในปัญหานับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพื่อให้เกิดการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในการสร้างความตระหนักและเกิดความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ ได้รวบรวมแนวคิดของการศึกษาด้านกระบวนการ พฤติกรรม ทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยการศึกษาของ อรุณรัตน์ (2548) ปภาญา (2549) ชัชชัย (2553) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีระบบการกำจัดขยะ ความรู้ในการกำจัดขยะ เจตคติในการกำจัดขยะและการรับรู้ประโยชน์ของการกำจัดขยะ รวมถึงปัจจัยอื่น เช่น เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้การศึกษาของ ศิวพร (2550) กนกวรรณ (2551) ได้ทำการศึกษาถึงความตระหนัก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการขยะ ได้แก่ อาชีพ รายได้ และความรู้และความเข้าใจเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอย

ในการศึกษาครั้งนี้จึงทำการวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบจำลองโลจิท (Logit Model Analysis) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติใช้ในการพยากรณ์ความน่าจะเป็นหรือโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ที่น่าสนใจจากตัวแปรอิสระ ในการวิเคราะห์มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการวิเคราะห์สมการถดถอยทั่วไป นั่นก็คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม การคำนวณทิศทางและอัตราความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม แบบจำลองโลจิทจะขึ้นอยู่กับฟังก์ชั่นความน่าจะเป็นสะสมแบบโลจิสติก (Commulative Logistic Probability Function) (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2529)

แบบจำลองโลจิท มีฟังก์ชั่นความน่าจะเป็นสะสมแบบโลจิท (Commulative Logistic Probability Function) โดยมีรูปแบบดังนี้ (Gujarati, 2003)

$$P_i = E(Y=1|X_i) = F(Z_i) = \frac{1}{1+e^{-Z_i}} = \frac{1}{1+e^{-(\alpha+\beta x_i)}} \qquad \text{.....(1)}$$

หรือ

$$P_i = \frac{1}{1+e^{-Z_i}} = \frac{e^{Z_i}}{1+e^{-Z_i}} \qquad \text{.....(2)}$$

เมื่อ

$$Z_i = \alpha + \beta X_i \qquad \text{.....(3)}$$

คูณทั้งสองข้างของสมการที่ (2) ด้วย $1+e^{-Z_i}$ ก็จะได้

$$(1+e^{-Z_i})\, P_i = 1 \qquad \text{.....(4)}$$

หารทั้งสองข้างของสมการ (4) ด้วย Pi ก็จะได้

$$\left(1+e^{-Z_i}\right) = \frac{1}{P_i} \qquad \text{.....(5)}$$

หรือ

$$e^{Z_i} = \frac{P_i}{1-P_i} \qquad \text{.....(6)}$$

ค่า $\frac{P_i}{1-P_i}$ คือ อัตราส่วนระหว่างความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่สนใจต่อความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่ไม่สนใจ หรือเรียกอัตราส่วนนี้ว่า สัดส่วนของสิ่งที่สนใจ (Odds Ratio) ค่า Odds หรือค่า Odds Ratio แสดงถึงอัตราส่วนของโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์เป็นกี่เท่าของโอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ เช่น ถ้า Pi = 0.8 หมายความว่าค่า Odd Ratio = 4: 1 นั่นคือโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์เป็น 4 เท่าของโอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์

หา log ของทั้งสองข้างของสมการ (6) จะได้

$$Z_i = \log \frac{P_i}{1-P_i} \qquad \text{.....(7)}$$

$$\log \frac{P_i}{1-P_i} = Z_i = (\alpha + \beta X_i) \qquad \text{.....(8)}$$

จากสมการที่ (8) เป็นค่า logarithm ของอัตราส่วนความน่าจะเป็น จึงเรียกแบบจำลองนี้ว่า Logistic Model

โดยที่

P_i	=	เป็นโอกาสที่จะเกิดขึ้นของเหตุการณ์
e	=	ฐานของลอการิทึมธรรมชาติมีค่าเท่ากับ 2.71828
X_i	=	เป็นตัวแปรอิสระสุ่มเลือกตัวอย่างที่ i ใน matrix X
α	=	เป็นค่าคงที่
β	=	เป็นค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระตัวที่ i

ดังนั้นตัวแปรตามของสมการถดถอยในแบบจำลองโลจิทก็คือ log ของเหตุการณ์ที่สนใจ $\frac{P_i}{1-P_i}$ หรือสัดส่วนของ Probability ที่สนใจ กับ Probability ที่ไม่สนใจ ในการประมาณค่า พารามิเตอร์ α และ β ของแบบจำลองโลจิทนี้ จะประมาณค่าพารามิเตอร์โดยวิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood) ซึ่งจะเป็นวิธีการคำนวณทวนซ้ำเพื่อให้ได้ค่าพารามิเตอร์ที่สามารถประมาณได้เที่ยงตรง และสามารถนำมาทดสอบค่าต่าง ๆ ทางสถิติได้

เมื่อได้ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวแล้ว ต้องทำการแปลงค่าสัมประสิทธิ์เหล่านั้นให้อยู่ในรูปผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เพื่อที่จะทราบถึงผลกระทบต่อตัวแปรอิสระ (X) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Z) จึงต้องแปลงค่า Odds Ratio ของ Probability ที่ได้เป็นค่าอนุพันธ์บางส่วนของ X ต่อ P โดยหลักความน่าจะเป็นของผลกระทบส่วนเพิ่ม ก็คือ จะพิจารณาค่าอนุพันธ์บางส่วนของความน่าจะเป็นว่าปัจจัยที่ทำการพิจารณาอยู่นั้นจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งมีวิธีการแปลงค่าสัมประสิทธิ์ของสมการให้อยู่ในรูปผลกระทบส่วนเพิ่ม

โดยกำหนดให้ (สำหรับในการศึกษานี้)

Y_i คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วม

จากแบบจำลองโลจิท

$$P_i = \frac{1}{1+e^{-Z_i}} = \frac{e^{Z_i}}{1+e^{-Z_i}} \qquad \text{…….(9)}$$

$$Y_i = \log\frac{P_i}{1-P_i} = \alpha + \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \beta_n X_{ni} \qquad \text{……....(10)}$$

โดยที่ $i = (1, 2, 3, \ldots\ldots, n)$ และ matrix $X = [X_1, X_2, X_3, \ldots\ldots\ldots X_n]$

ดังนั้นการหาผลกระทบส่วนเพิ่มของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ (X_i) ที่มีผลต่อโอกาสที่ประชาชนจะได้รับมูลค่าผลกระทบสุทธิ สามารถหาโดยใช้กฎลูกโซ่ (Chain Rule) ในการหาค่าอนุพันธ์ได้ดังนี้

$$\frac{\partial P_i}{\partial X_i} = \frac{\partial \left[\frac{e^{Z_i}}{1+e^{-Z_i}}\right]}{\partial X_i} \qquad \text{…….(11)}$$

$$= \frac{\partial \left[\frac{e^{Z_i}}{1+e^{-Z_i}}\right]}{\partial X_i} * \frac{\partial P_i}{\partial X_i} \qquad \text{…….(12)}$$

จะได้ $$\frac{\partial P_i}{\partial X_i} = \frac{e^{Z_i}}{(1+e^{-Z_i})^2} * \beta_i \qquad \text{…….(13)}$$

วิธีการศึกษา

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ กลุ่มครัวเรือนผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่บางกะเจ้าทั้ง 6 ตำบล จำนวน 11,258 ครัวเรือน เมื่อทราบจำนวนประชากรชัดเจนแล้ว การกำหนดกลุ่มตัวอย่างนั้น จะนำมาคำนวณหากลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยในการศึกษานี้ใช้สูตรหากลุ่มประชากรตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1973: 888) โดยมีรายละเอียดดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มที่ยอมรับได้ (Sampling Error) ในที่นี้กำหนดให้ไม่เกิน 0.05 (ระดับความเชื่อมั่น 95.0%)

เมื่อนำข้อมูลขนาดของประชากรเพื่อคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง จะทำให้ทราบขนาดกลุ่มประชากรตัวอย่างของบางกะเจ้า ดังนี้

$$n = \frac{11,258}{1+11,258(.05)^2}$$

จากการคำนวณทำให้สามารถทราบจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 388 ตัวอย่าง แต่ในการศึกษานี้ได้เพิ่มจำนวนตัวอย่างเป็น 400 ตัวอย่างโดยที่ในช่วงแรกจะแบ่งตามสัดส่วนของครัวเรือนแต่ละตำบล หมายความว่า ตำบลที่มีกลุ่มตัวอย่างมากจะมีโอกาสที่จะถูกเลือกมากกว่าตำบลที่มีกลุ่มตัวอย่างน้อย จากนั้นการลงพื้นที่สัมภาษณ์ครัวเรือนจะแบ่งตามลักษณะที่ตั้งเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่าง โดยจะเลือกสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนของครัวเรือน

การแบ่งระดับ โดยมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert scale คือ มีระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามลำดับ โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ค่าความถี่แสดงเป็นจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อบอกถึงระดับในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนด

ระดับการมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก ในการจัดการขยะมูลฝอย มีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ Likert Scale แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ	อันตรภาคชั้นของการมีส่วนร่วม(ร้อยละ)
5 หมายถึง มากที่สุด	81-100
4 หมายถึง มาก	61-80
3 หมายถึง ปานกลาง	41-60
2 หมายถึง น้อย	21-40
1 หมายถึง น้อยที่สุด	1-20

การแปลผล

ใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งออกเป็น 5 ช่วง จากการคำนวณตามสูตรหาความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

การแปลความหมาย

จากเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายได้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 1.80	อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
1.81 – 2.60	อยู่ในระดับ น้อย
2.61 – 3.40	อยู่ในระดับ ปานกลาง
3.41 – 4.20	อยู่ในระดับ มาก
4.21 – 5.00	อยู่ในระดับ มากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบจำลองโลจิทในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ซึ่งนำแบบจำลองโลจิท มาใช้ในการวิเคราะห์ตามแบบ จำลองทางคณิตศาสตร์ ดังต่อไปนี้

Y = f (SEX,OCC, EDU, MEM, FINC, PCEP, TRAN, ROLE, CONF, SUG, AWAR)

รูปแบบจำลองโลจิท

$Y = a + b_1SEX_i + b_2OCC_i + b_3EDU_i + b_4FINC_i + b_5MEM_i + b_6\ KNOW_i + b_7TRAN_i + b_8ROLE_i + b_9\ AWER_i + b_{10}SUG_i + \varepsilon_i$

โดยกำหนดตัวแปรตามคือ Y หมายถึง การมีส่วนร่วม

Y = 1 หมายถึง โอกาสที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่บางกะเจ้า

Y = 0 หมายถึง โอกาสที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยในพื้นที่บางกะเจ้า

โดยมีแปรอิสระที่กำหนดในแบบจำลอง ดังนี้

1. SEX คือ เพศของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ
2. OCC คือ อาชีพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ให้อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ เปรียบเทียบอาชีพอื่นๆเนื่องจากเป็นอาชีพที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานเพื่อสังคมส่วนรวม

   OCC = 1 หมายถึง รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

   = 0 หมายถึง อื่น ๆ
3. EDU คือ ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ (ปี) เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ
4. MEM คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ
5. KNOW คือ ความรู้ความเข้าใจสภาพปัญหาขยะในพื้นที่มีหน่วยเป็นระดับคะแนน ในส่วนนี้จะกำหนดคะแนนเพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจดังนี้ โดยกำหนดเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ การวัดค่าตัวแปรโดยกำหนดค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของคะแนนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจสภาพปัญหา

   = 1 ผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ

   = 0 ผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ

6. AWAR คือ ความตระหนัก เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ การวัดค่าตัวแปรโดยกำหนดเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ การวัดค่าตัวแปรโดยกำหนดค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของคะแนนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในแบบสอบถามความตระหนัก

= 1 หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยความตระหนัก

= 0 หมายถึง ผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยความตระหนัก

7. FINC คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน เป็นตัวแปรเชิงปริมาณ

8. TRAN คือ การฝึกอบรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ

= 1 หมายถึง เคยได้รับการฝึกอบรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

= 0 หมายถึง ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

9. ROLE คือ การเข้าร่วมมีบทบาทในสังคม เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ การวัดค่าตัวแปรจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

= 1 หมายถึง เคยเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม

= 0 หมายถึง ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม

10. SUG คือ การชักชวนจากเพื่อนบ้านในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ

= 1 หมายถึง มีการชักชวนให้เข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์จากญาติและเพื่อนบ้าน

= 0 หมายถึง ไม่มีการชักชวนให้เข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์จากญาติและเพื่อนบ้าน

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคม พฤติกรรมและความความคิด ของประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้า จำนวน 400 ตัวอย่าง แสดงข้อมูลส่วนบุคคล เพศ อาชีพ การศึกษา รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ตลอดจน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจสภาพปัญหาของขยะ การฝึกอบรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมมีบทบาทในสังคมและการชักชวนจากเพื่อนบ้านในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีดังนี้

ตัวแทนกลุ่มตัวอย่างของครัวเรือนเป็นเพศชาย 158 คน คิดเป็น ร้อยละ 39.50 และเป็นเพศหญิง 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 มีอายุน้อยที่สุด 10 ปี ส่วนอายุมากที่สุด 82 ปี และมีอายุเฉลี่ย 49.7 ปี

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขายจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมจำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 15 และ อีกร้อยละ 14.75 เป็นกลุ่มอาชีพอื่น ๆ เช่น เป็น แม่บ้านดูแลครอบครัว นักเรียนที่กำลังศึกษาจำนวน 59 คน ส่วนอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจมีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.25 และลำดับสุดท้ายประกอบธุรกิจส่วนตัวมีจำนวน 34 คนคิดเป็นร้อยละ 8.50

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่จบ ประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22 (4 ปี) ประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13 (6 ปี) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่จบ ม.6 จำนวน 90 คนคิดเป็นร้อยละ 22.50 (12 ปี) และที่จบระดับปริญญาตรี มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16 (16 ปี) โดยที่จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยที่ 9.37 ปีหรือระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 3

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยที่ร้อยละ 4.35 หรือเฉลี่ย 4 คนต่อ 1 ครัวเรือน โดยที่กลุ่มตัวอย่างบวกด้วยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจะมีจำนวนเท่ากับ 1,741 คน

ระดับความรู้ความเข้าใจปัญหาและสาเหตุที่เป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจปัญหาและสาเหตุที่เป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในระดับความรู้ความเข้าใจมากที่สุดจำนวน 177 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 44.25 รองลงมาคือ ระดับความรู้ความเข้าใจมากจำนวน 120 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 30 ซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับคะแนนเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจปัญหาและสาเหตุที่เป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.82 ซึ่งถือว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรับรู้มาก

ระดับความตระหนักต่อปัญหาขยะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความตระหนักต่อขยะมูลฝอยในระดับตระหนักมากจำนวน 147 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 36.75 รองลงมาคือ ระดับตระหนักมากที่สุด จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31 ส่วนระดับตระหนักปานกลาง ระดับตระหนักน้อย และระดับตระหนักน้อยที่สุด มีจำนวน 87, 12,30 คน ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 21.75, 3.00,7.5 ตามลำดับซึ่งผลที่ได้สอดคล้องกับคะแนนเฉลี่ยที่ 3.72 ซึ่งถือว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมีความตระหนักมาก

จำนวนรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของจำนวนตัวอย่างจะอยู่ที่จำนวน 25,312.5 บาทต่อครัวเรือน

การฝึกอบรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนและบุคลากรของแต่ละตำบล กลุ่มตัวอย่างที่มีการฝึกอบรม 190 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 ซึ่งในจำนวนที่มีการฝึกอบรมทั้งหมด 190 คน เป็นเพศหญิง 104 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.74 และเป็นเพศชาย 86 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.26

การเข้าร่วมมีบทบาทในสังคมในการเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ ในจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีจำนวน 309 คนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ หรือคิดเป็นร้อยละ 77.25 และที่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์แต่ปัจจุบันไม่ได้เป็น มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.25 ส่วนที่เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ในปัจจุบันมีจำนวน 74 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.50 ซึ่งในจำนวนที่เป็นสมาชิกทั้งหมด เป็นเพศหญิง 44 คน และเป็นเพศชาย 30 คน

การชักชวนจากเพื่อนหรือแนะนำให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ทั้ง 74 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คนคิดเป็นร้อยละ 81.08 ตอบว่า เพื่อนบ้านเป็นผู้ชักชวนแนะนำ รองลงมาเป็น ญาติพี่น้องเป็นผู้ชักชวนแนะนำ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 13.51 ส่วนที่ตอบเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่นชักชวนมี 4 คนคิดเป็นร้อยละ 5.40 เท่านั้น

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้า อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย จำนวน 134 คน คิด

เป็นร้อยละ 33.50 รองลงมาคือ ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 ระดับการมีส่วนร่วมมาก จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.25 และ ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 ตามลำดับ ผลที่ได้สอดคล้องกับคะแนนเฉลี่ยที่ 2.53 ซึ่งถือว่า กลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยระดับน้อย

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ โดยการใช้แบบจำลองโลจิท ด้วยการประมาณค่า Maximum Likelihood ทำให้ทราบถึงผลการศึกษาตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปรอิสระ	B	Wald	Sig.	Marginal effect
ค่าคงที่ (C)	-1.629	7.546	0.002	-0.403
เพศ (SEX)	-0.682	8.870	0.003**	-0.168
อาชีพ(OCC)	0.545	2.361	0.124^{ns}	0.134
ระดับการศึกษา (EDU)	0.058	4.387	0.036**	0.014
จำนวนสมาชิก (MEM)	0.060	0.995	0.318^{ns}	0.014
ความรู้ความเข้าใจสภาพปัญหา (KNOW)	0.089	0.768	0.381^{ns}	0.022
พฤติกรรมความตระหนัก (AWAR)	0.413	11.632	0.001**	0.102
รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน (FINC)	0.020	6.911	0.009**	0.005
การเข้าร่วมอบรม (TRAN)	-0.204	0.818	0.366^{ns}	-0.050
หน้าที่ทางสังคม (ROLE)	1.153	14.794	0.000**	0.285
การชักชวนจากเพื่อนบ้าน (SUG)	-0.318	1.520	0.218^{ns}	-0.078
R-squared	0.241			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 95

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่มา: จากการวิเคราะห์

จากผลวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิทจะพบว่ามีปัจจัยของการเข้ามีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

เพศ พบว่า เครื่องหมายและค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ของเพศมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อโอกาสการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย กล่าวคือ เมื่อประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายสูงขึ้นจะมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมลดลง

ระดับการศึกษา พบว่า เครื่องหมายและค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ของระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อโอกาสการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย กล่าวคือ เมื่อประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้นจะมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น

พฤติกรรมความตระหนัก พบว่า เครื่องหมายและค่าสัมประสิทธิ์ของความตระหนัก มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อโอกาสการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย กล่าวคือ เมื่อมีความตระหนักมากขึ้นจะมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

รายได้เฉลี่ยครัวเรือน พบว่า เครื่องหมายและค่าสัมประสิทธิ์ของรายได้เฉลี่ยครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับโอกาสการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย กล่าวคือ เมื่อมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนมากขึ้นจะมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

บทบาทหน้าที่ทางสังคม พบว่า เครื่องหมายและค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้ของการเป็นสมาชิกในกลุ่มอนุรักษ์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กับโอกาสการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย กล่าวคือ เมื่อประชาชนได้เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้นจะมีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอย เพิ่มมากขึ้น

เมื่อนำผลวิเคราะห์ตัวแปรจากการคำนวณ ทำให้สามารถหาความน่าจะเป็นที่ชาวบ้านในพื้นที่บางกระเจ้ามีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยจากค่าสัมประสิทธิ์ ด้วยวิธีการดังนี้

นำค่าเฉลี่ยของตัวแปรมาแทนลงในสมการ ประกอบด้วย มีเพศชายเท่ากับ 1 มีระดับการศึกษาเฉลี่ย 9.37 ปี มีพฤติกรรมความตระหนักเท่ากับ 1 มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 25,312.5 บาท มีบทบาทเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์เท่ากับ 1 ตามแบบจำลองดังนี้

$$Y = a + b_1\ SEX + b_2\ EDU + b_3\ AWAR + b_4\ FINC + b_5\ ROLE$$

$$Y = -1.629 + -0.682(1) + 0.058(9.377) + 0.413(1) + 0.020(25312.5) + 1.153(1)$$

$$= -0.202$$

ดังนั้น ความน่าจะเป็นที่ชาวบ้านมีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย คือ

$$P_i = \frac{1}{1+e^{0.202}}$$

$$= 0.4496$$

จากผลการคำนวณข้างต้น หมายความว่า หากตัวแทนประชากรมีเพศชาย มีระดับการศึกษาเฉลี่ย 9.377 ปี มีพฤติกรรมความตระหนัก มีมีรายได้เฉลี่ยที่ 25,312.5 บาท และเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ จะมีโอกาสมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอย เท่ากับ 0.4496 หรือร้อยละ 44

การคำนวณหาผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของตัวแปรอิสระเชิงปริมาณที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้า ซึ่งในที่นี้ คือ ระดับการศึกษา (EDU) จากข้อมูลผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของแบบจำลองการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอย สามารถสรุปผลการประมาณค่าได้ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรระดับการศึกษา (EDU) มีเครื่องหมายเป็นบวก โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งตรงกับสมมุติฐานของตัวแปรที่ตั้งไว้ แสดงว่า หากประชาชนในพื้นที่มีการศึกษามากขึ้นจะมีผลต่อความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่บางกะเจ้าเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถคำนวณหาผลกระทบของระดับการศึกษาที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่บางกะเจ้า ได้ดังนี้

$$\text{Marginal Effect} = \frac{\partial \text{Pi}}{\partial \text{EDU}} = \text{Pi}*(1-\text{Pi})*bi$$

$$= 0.4496 * (1-0.4496) * 0.058$$

$$= 0.0143$$

จากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ หมายความว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ หากระดับการศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่บางกะเจ้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0143

สรุปและข้อเสนอแนะ

สภาพปัญหาและการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบัน

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอยในพื้นที่บางกะเจ้า อาทิเช่น ปัญหาจุดทิ้งขยะและถังขยะไม่เพียงพอ รวมถึงขยะมูลฝอยที่ตกค้างในชุมชนที่เข้าไม่ถึง รวมทั้งการจัดเก็บขยะไม่ทันเวลา นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ไม่มีระบบการคัดแยกขยะ ไม่มีสถานที่ทิ้งขยะหรือสถานที่กำจัดขยะเป็นของตนเอง ต้องเช่าพื้นที่เอกชนในการกำจัดขยะมูลฝอย สถานที่กำจัดไม่ถูกสุขลักษณะ ระบบกำจัดขยะมูลฝอยขาดประสิทธิภาพ มีการลักลอบทิ้งขยะมูลฝอยจากคนนอกพื้นที่รวมถึงนักท่องเที่ยวในบริเวณที่ยังรกร้าง รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ที่ทิ้งขยะในสถานที่สาธารณะยังไม่ได้ผล เป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไขจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้มีการจัดสรรงบประมาณทุกปีในการจัดการและดำเนินการในการจัดเก็บและซื้ออุปกรณ์และอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม เหตุเพราะกิจกรรมในชีวิตประจำวันของประชาชนมีการก่อขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นและใช้เวลาในการทำงานที่มากขึ้น

นอกเหนือจากการแก้ปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังได้จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมประชุมอบรมให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้การดำเนินการหรือกำหนดกิจกรรมในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอย แต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ในการวางแผนการจัดการบริหาร ผ่านแผนพัฒนาสามปี ลักษณะของแผนพัฒนาสามปี เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ นอกเหนือจากองค์การบริหารส่วนตำบลที่กำลังดำเนินการแก้ไขนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีการมติอนุมัติหลักการร่างกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่บางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และข้อเสนอเชิงนโยบาย ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) เสนอ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เมื่อวิเคราะห์ด้วยวิธี Binary Logistic Regression พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศและระดับการศึกษา ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือ รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน ความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอย และ การเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ ซึ่งเป็นปัจจัยด้านสังคม มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่บางกะเจ้า

ข้อเสนอแนะต่อประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้า

จากผลวิเคราะห์ความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยของประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้ามีระดับความตระหนักสูง และความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้มีข้อเสนอแนะต่อประชาชน ดังนี้

สำหรับข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ระดับการศึกษาซึ่งจะเห็นว่าประชาชนในพื้นที่บางกะเจ้ามีระดับการศึกษาเฉลี่ยที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ระดับการศึกษา มีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอย ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ควรประสานความร่วมมือกับโรงเรียนหรือสถานศึกษาในเขตพื้นที่บางกะเจ้า โดยการศึกษาเพิ่มความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยให้กับเด็กนักเรียนและผู้ปกครอง เป็นการเพิ่มความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ความตระหนักต่อปัญหาขยะ จากผลวิเคราะห์จะเห็นว่าประชาชนมีระดับความตระหนักต่อขยะมูลฝอยมาก ดังนั้น เพื่อตอบโจทย์ความตระหนักของประชาชนที่ต้องการร่วมแก้ปัญหาขยะควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีการร่วมจัดการขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รู้สึกภาคภูมิใจในการดูแลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตนเอง

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน จะเห็นว่าประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมน้อย แต่มีระดับความตระหนักต่อปัญหาขยะสูง ดังนั้น ควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อลดปริมาณขยะเบื้องต้นแก่ประชาชน เพื่อเป็นทางเลือกให้กับประชาชนได้มีส่วนร่วมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่บ้านพักของตัวเองได้ทุกวัน

ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานกรมป่าไม้ควรให้การสนับสนุนด้านการศึกษา โดยการส่งผู้เชี่ยวชาญเข้าอบรมประชนชนและเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นรวมถึงสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์อย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการอัพเดทความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย

2. กรมควบคุมมลพิษและองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้าตรวจวิเคราะห์คุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นประจำทุก 1 ปี เพื่อติดตามความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เกิดการเสื่อมโทรม

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง, กระทรวงมหาดไทย. (2554). **สถิติจำนวนประชากรและบ้าน จังหวัดสมุทรปราการ**. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2556, แหล่งที่มา http://www.dopa.go.th

สถาบันพระปกเกล้า. (2545). **กระบวนการมีส่วนร่วม.** ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา, กรุงเทพฯ

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2529). **การวิเคราะห์เชิงปริมาณขั้นสูงทางเศรษฐศาสตร์เกษตร**. กรุงเทพมหานคร

ปภาญา บรรจงรังสิมา. (2549). **กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพรชบุรี**. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กนกวรรณ เรืองรักเรียน. (2551). **ความตระหนักของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิวพร เอกผักนาก. (2550). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลเมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัชชัย ฉันทรัตนโชค. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสุขศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรุณรัตน์ หวังดี. (2548). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Gujarati, Damodar N. (2003). **Basic econometrics**. 4th ed. Singapore: McGraw – Hill.

ปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ

Factors Influencing Elderly Tourist' Revisit to Floating Market in Bangkok

อติญา ศรีแก้วพันธ์[1*] และ วุฒิยา สาหร่ายทอง[2]

Atiya Srikaewpun[1*] and Wuthiya Saraithong[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ โดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากงานวิจัย หนังสือ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด จากผู้สูงอายุที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ตลาดน้ำขวัญเรียม ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำตลิ่งชัน และตลาดน้ำบึงพระยา ในช่วง เดือนมีนาคม – เมษายน 2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าฐานนิยม และค่าเฉลี่ย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ Chi-square, t-test และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครคือ ระดับการศึกษาปริญญาตรี การตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วยตนเอง ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำ เพื่อนำมาพัฒนาการให้บริการ การจำหน่ายสินค้าและบริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้ที่มาท่องเที่ยวภายในตลาดน้ำ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ธุรกิจต่อไป และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชนผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวสำหรับวางแผนการให้บริการแก่กลุ่มผู้สูงอายุและจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ จัดสภาพแวดล้อมให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้พื้นที่สาธารณะได้อย่างไม่มีอุปสรรค เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและในอนาคต ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้ผู้สูงอายุกลับมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยววิถีไทยส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์เศรษฐกิจไทยต่อไป

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, ตลาดน้ำ, การมาเที่ยวซ้ำ

---

[1] นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Corresponding author E-mail address: atiya.sri@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study the behavior of elderly visitors to floating markets in Bangkok and to study the factors affecting their revisits to the floating markets in Bangkok. This was done by collecting secondary data from related researches, books and, documents. The primary data was collected from 400 questionnaires answered by the elderly who visited the floating markets in Bangkok, namely Kwan-Riam, Klong Lat Mayom, Taling Chan and Bueng Phraya, during March - April 2017. Data was analyzed for frequency, percentage, mean and mode. The statistics used in the analysis were Chi-square, t-test and logistic regression analysis.

From the study is results, it was found that the factors affecting the revisits to floating markets in Bangkok was respondents with an undergraduate degree, the decision to visit a floating market in Bangkok by himself/herself, products, and the facilities for the elderly with statistical significance at 0.05 level. The results of the study are beneficial to the business operators involved in floating market tourism to improve services in order to provide products and services to meet the needs of visitors to the floating market to further benefit the business. It will also be beneficial to public and private agencies that are responsible for tourist sites in planning services to the elderly, allocating facilities for the elderly, and providing an environment where everyone can use the public space without obstacles. This will also support the present and future elderly societies and contribute to the quality of life of the people. The elderly returning to floating markets in the Bangkok will support Thai tourism to promote the tourism market of the Tourism Authority of Thailand to further benefit the Thai economy.

Keyword: Elderly, Floating Market, Revisit

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยประเทศไทยมีประชากรสูงอายุจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในอนาคต สืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่เจริญก้าวหน้า ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวกว่าในอดีต โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2557) ได้ใช้ดัชนีการสูงวัยเป็นตัวบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าประเทศได้เข้าสู่สังคมสูงวัย โดยดัชนีจะเปรียบเทียบโครงสร้างการทดแทนกันของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป กับกลุ่มประชากรเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ดัชนีการสูงวัยจำแนกสังคมได้ดังนี้ สังคมเยาว์วัย

มีค่าดัชนีต่ำกว่า 50 สังคมสูงวัย มีค่าดัชนีระหว่าง 50 – 119.9 สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ มีค่าดัชนีระหว่าง 120 – 199.9 และสังคมสูงวัยระดับสุดยอดซึ่งมีค่าดัชนี 200 ขึ้นไป และข้อมูลจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2559) พบว่า ในปี 2558 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 9,455,777 คน และมีดัชนีการสูงวัยร้อยละ 81.82 ในสังคมเมืองหลวง พบว่าในจังหวัดกรุงเทพมหานครมีประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 898,759 คน มีดัชนีการสูงวัยร้อยละ 104.11 จะเห็นได้ว่าในปี 2558 จังหวัดกรุงเทพมหานครมีดัชนีการสูงวัยสูงกว่าดัชนีการสูงวัยทั่วประเทศ อาจเป็นผลมาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น แหล่งที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองจะมีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัยมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชนบท รวมถึงปัจจัยในด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ครอบครัวในสังคมในปัจจุบันมีบุตรน้อยลง ส่งผลให้มีการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุและดัชนีการสูงวัยมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต จะเห็นได้จากการประมาณการดัชนีการสูงวัยของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประมาณการดัชนีการสูงวัย พ.ศ. 2563 – 2573

ปี (พ.ศ.)	ทั่วประเทศ			กรุงเทพมหานคร		
	จำนวนประชากร (คน)		ดัชนีการสูงวัย (ร้อยละ)	จำนวนประชากร (คน)		ดัชนีการสูงวัย (ร้อยละ)
	ผู้สูงอายุ	เด็ก		ผู้สูงอายุ	เด็ก	
2563	12,620,340	11,081,300	113.89	1,242,400	1,159,600	107.14
2568	15,125,900	10,505,900	143.98	1,556,700	1,179,200	132.01
2573	17,581,000	9,801,000	179.38	1,901,000	986,100	192.76

หมายเหตุ : ดัชนีการสูงวัย = ร้อยละของอัตราส่วนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ต่อจำนวนประชากรวัยเด็ก (ต่ำกว่า 15 ปี) (Index of Aging-IoA) = (P60/P15) x 100

ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2557)

จากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุนั้น จึงต้องให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นบุคคลที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ ให้อาศัยอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีอายุยืนยาวอย่างมีคุณภาพ ครอบครัวถือเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากปัจจุบันครอบครัวในสังคมเป็นครอบครัวเดี่ยว ที่ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ และลูก อาจจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าถูกทอดทิ้งจากลูกหลาน แม้ว่าอายุของผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้นแต่ผู้สูงอายุก็ยังต้องการสังคม จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1954 อ้างใน รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น จึงต้องการความรักจากบุคคลอื่น ๆ และต้องการได้มีปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และจากแนวคิดความต้องการเฉพาะและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ของ Holden (2006 อ้างใน รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) ความต้องการได้

เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกในครอบครัว และเพื่อน หรือกับบุคคลอื่น การท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เป็นโอกาสให้ได้ผ่อนคลายและพบปะสังสรรค์กับครอบครัว ทั้งนี้การท่องเที่ยวยังเป็นการส่งเสริมการทำกิจกรรมภายในครอบครัว ลดช่องว่างระหว่างวัยและลดการทอดทิ้งผู้สูงอายุ ช่วยสร้างสัมพันธภาพภายในครอบครัวได้เป็นอย่างดี

เนื่องจากอายุที่เพิ่มมากขึ้นของผู้สูงอายุ รวมถึงปัญหาทางสุขภาพที่เพิ่มขึ้นย่อมทำให้ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุนั้นเหมาะกับการท่องเที่ยวที่ไม่หักโหมมากเหมือนวัยอื่น ๆ กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในกรุงเทพมหานครจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายในการเดินทาง กรุงเทพมหานครเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย มีสถานที่มากมายที่มีความสวยงาม และ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พากันหลั่งไหลมาท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นความสวยงามของสถาปัตยกรรมของวัดพระแก้วสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของกรุงเทพมหานครและบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์โดยรอบ หรือย่านการค้าธุรกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ย่านราชประสงค์ สยาม สีลม เป็นต้น และในความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวในสังคมเมืองยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่นำเสนอรูปแบบวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ นั้นคือ ตลาดน้ำซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสม และถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมของคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ และสินค้าท้องถิ่น ตลาดน้ำทั้ง 4 แห่งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ตลาดน้ำขวัญเรียม ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำตลิ่งชัน และตลาดน้ำบึงพระยา ซึ่งบรรยากาศภายในตลาดน้ำแต่ละแห่งมีความหลากหลาย เช่น ไหว้พระทำบุญ ล่องเรือชมบรรยากาศ รับประทานอาหาร ซื้อสินค้าและบริการ ตลาดน้ำจึงเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับทุกคนในครอบครัว

กิจกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุนั้น มีข้อจำกัดในด้านร่างกายของผู้สูงอายุที่เสื่อมสภาพไม่สมบูรณ์เหมือนวัยอื่น และปัญหาทางสุขภาพมีที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทางสังคมกับคนทั่วไป และลดอุปสรรคในการท่องเที่ยวสถานที่นั้น ๆ ต้องคำนึงถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับแก่ผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ ลิฟต์ ทางเดินลาด เพื่อสร้างความปลอดภัยในการใช้งาน และอำนวยความสะดวกในการใช้พื้นที่ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น และไม่ให้รู้สึกว่าเป็นภาระของครอบครัวในการเดินทางท่องเที่ยว

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำขวัญเรียม ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำตลิ่งชัน และ ตลาดน้ำบึงพระยา ของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาพัฒนาการให้บริการ การจำหน่ายสินค้าและบริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้ที่มาท่องเที่ยวภายในตลาดน้ำ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ธุรกิจต่อไป และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐและเอกชนผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวสำหรับวางแผนการให้บริการแก่กลุ่มผู้สูงอายุและจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ จัดสภาพแวดล้อมให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้พื้นที่สาธารณะได้

อย่างไม่มีอุปสรรค เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและในอนาคต ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้ผู้สูงอายุกลับมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยววิถีไทยส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์เศรษฐกิจไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยทีมีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ โดยใช้ข้อมูล 2 ประเภท

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้ในการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถิติผู้สูงอายุ ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำทั้ง 4 แห่ง ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ในการจัดทำการวิจัยผู้จัดทำจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย การใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้จัดทำได้ศึกษาค้นคว้าและสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มาท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำ 4 แห่ง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการคำนวณขนาดตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร อุทัยทิพย์ เจี่ยวิวรรธน์กุล (2559) อ้างอิงจากสูตรการคำนวณของ Cochran กรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยให้ความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 0.05 ด้วยความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ควรใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 400 ตัวอย่าง โดยมีวิธีการเก็บกลุ่มตัวอย่าง 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) เลือกตัวอย่างจากผู้สูงอายุที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำ4 แห่ง ดังนี้

1) ตลาดน้ำขวัญเรียม 100 ตัวอย่าง

2) ตลาดน้ำคลองลัดมะยม 100 ตัวอย่าง

3) ตลาดน้ำตลิ่งชัน 100 ตัวอย่าง

4) ตลาดน้ำบึงพระยา 100 ตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำ 4 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำขวัญเรียม ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำตลิ่งชัน และ ตลาดน้ำบึงพระยา

โดยผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเดือน มีนาคม – เมษายน 2560 โดยขอความร่วมมือจากผู้สูงอายุที่มาท่องเที่ยว ตลาดน้ำ 4 แห่ง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งอธิบายและแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถามแล้วรอเก็บแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic)

1.1 หาค่าความถี่และร้อยละ สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ลักษณะการอยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด แรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำ ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยวตลาดน้ำ พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาตลาดน้ำ และการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครซ้ำภายในระยะเวลา 3 เดือน

1.2 หาค่าฐานนิยม (Mode) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ รายได้ต่อเดือน และจำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว

1.3 หาค่าเฉลี่ย (Mean) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ รายได้ต่อเดือน จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำ และระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1.4 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้านความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1.5 มาตรวัดลิเคิร์ท (Likert Scale) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นระดับ ดังนี้

ระดับพึงพอใจในการตัดสินใจท่องเที่ยว		เกณฑ์การให้คะแนน	
พึงพอใจมากที่สุด	=	5	คะแนน
พึงพอใจมาก	=	4	คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	=	3	คะแนน
พึงพอใจน้อย	=	2	คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	=	1	คะแนน

2. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

2.1 การวิเคราะห์ Correlation ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระจากกัน

2.2 การวิเคราะห์ Binary Logistic Regression เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัวและตัวแปรตาม 2 ตัวแปร อ้างอิงจาก อุทัยทิพย์ เจี่ยวิวรรธน์กุล (2553)

ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ที่มีเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ 2 เหตุการณ์ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้กำหนดตัวแปรตาม ดังนี้ การมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ

โดย Y แทน ผลการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครซ้ำภายในระยะเวลา 3 เดือน ของผู้สูงอายุ

Y = 1 ผู้สูงอายุมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

Y = 0 ผู้สูงอายุไม่มาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย เพศ ลักษณะการอยู่อาศัย รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร แรงจูงใจในการมาท่องเที่ยวในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำ พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ

สมการการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์

กำหนดให้ P (Y = 1) คือ ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในกรุงเทพมหานคร

P (Y = 0) คือ ความน่าจะเป็นที่ผู้สูงอายุไม่มาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในกรุงเทพมหานคร

จะได้แบบจำลอง ดังนี้

$$P(Y = 1) = P_I = \frac{e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \ldots + \beta_n X_n}}{1 + e^{\beta_0 + \beta_1 X_1 + \ldots + \beta_n X_n}}$$

$$P(Y = 0) = 1 - P_I$$

โดยจะประมาณค่าสัมประสิทธิ์ $\beta_0, \beta_1, \ldots, \beta_n$ โดยการใช้วิธี Maximum likelihood จะได้แบบจำลองในศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ ดังนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_1 SEX + \beta_2 HABIT + \beta_3 EDU + \beta_4 INC + \beta_5 FREQ + \beta_6 WHY +$$

β_7WHOM+ β_8HOW + β_9PROD + β_{10}PRICE +β_{11}PLACE + β_{12}PROMO + β_{13}PEOP + β_{14}PHYSI + β_{15}PROC + β_{16}ELDERLY

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาพฤติกรรมในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ

จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลานจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 ระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.25 รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย คือ 14,450.95 บาท ส่วนมากจะมีรายได้ต่อเดือน 10,000 บาท จำนวนครั้งในการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ 1 ครั้ง จำนวนครั้งในการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ 50 ครั้ง จำนวนครั้งเฉลี่ยโดยประมาณจำนวน 3 ครั้ง ส่วนมากมาท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นครั้งแรก แรงจูงใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำ คือ การมาพักผ่อนกับครอบครัว/กลุ่มเพื่อนจำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ บุคคลในครอบครัวจำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 พาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ พาหนะส่วนบุคคล จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 81.00 ภายในระยะเวลา 3 เดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะกลับมาท่องเที่ยวตลาดน้ำซ้ำจำนวน 335 คน คิดเป็นร้อยละ 83.75และ ไม่กลับมาท่องเที่ยว จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.25

ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน มีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ความสวยงามของตลาดน้ำ ขนาดพื้นที่ของตลาดน้ำ และสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในตลาดน้ำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ด้านราคา ได้แก่ งบประมาณและค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวตลาดน้ำ และราคาสินค้าและบริการภายในตลาดน้ำมีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ ระยะทางในการเดินทางไป-กลับตลาดน้ำ และความหลากหลายของกิจกรรมภายในตลาดน้ำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ด้านส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำจากสื่อประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ด้านบุคคล ได้แก่ ประกอบการร้านค้ามีอัธยาศัยดีและไม่เอาเปรียบ และความรับผิดชอบและความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ให้บริการภายในตลาดน้ำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ห้องน้ำสะอาดและปลอดภัย ประตูห้องน้ำสามารถเปิด-ปิดได้อย่างสะดวก มีราวจับเพื่อนำไปสู่สุขภัณฑ์อื่น ๆ ภายในห้องน้ำ โถส้วมเป็นชนิดนั่งราบ และความเพียงพอของสถานที่ที่จัดไว้สำหรับนั่งพักผ่อน และรับประทานอาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ด้าน

กระบวนการให้บริการ ได้แก่ สินค้าและบริการที่จำหน่ายภายในตลาดมีความสะอาด ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และมาตรการรักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ ในการเที่ยวชมตลาดน้ำ และการขึ้น – ลงเรือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 และระดับความพึงพอใจของด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุอยู่ใกล้ตลาดน้ำ ทางเข้าสู่ตลาดน้ำมีทางลาดหรือราวจับที่มั่นคงแข็งแรง มีลิฟต์สำหรับให้บริการ และมีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยเปรียบเทียบการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครกับ เพศ ลักษณะการอยู่อาศัย ระดับการศึกษาสูงสุด และผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่า เพศ แม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงจะมีจำนวนมากกว่าเพศชาย แต่เพศชายมีร้อยละในการกลับมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมากกว่าเพศหญิง จึงเลือกกลุ่มผู้สูงอายุเพศชายเป็นตัวแปรในแบบจำลองโลจิท ลักษณะการอยู่อาศัย แม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลานจะมีจำนวนมากที่สุด แต่ร้อยละของการกลับมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะการอยู่อาศัยกับบุตรหลานมีจำนวนมากที่สุด จึงเลือกกลุ่มผู้สูงอายุที่มีลักษณะการอยู่อาศัยกับบุตรหลานเป็นตัวแปรในแบบจำลองโลจิท ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม แม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่ำว่าระดับปริญญาตรีจะมีจำนวนมากที่สุด แต่ร้อยละการกลับมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีจำนวนมากที่สุด จึงเลือกกลุ่มผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีเป็นตัวแปรในแบบจำลองโลจิท และผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำ แม้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวคือ ครอบครัวจะมีจำนวนมากที่สุด แต่ร้อยละการกลับมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพของผู้ตอบแบบสอบถามที่ตัดสินใจมาท่องเที่ยวด้วยตนเองมีจำนวนมากที่สุด จึงเลือกกลุ่มผู้สูงอายุตัดสินใจมาท่องเที่ยวด้วยตนเองเป็นตัวแปรในแบบจำลองโลจิท

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบจำลองโลจิท มีตัวแปรอิสระทั้งหมด 16 ตัวแปร ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

เพศ (SEX)

เนื่องจากผลการศึกษาการเปรียบเทียบการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครกับเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม และเฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว (2556) จึงคาดว่าเพศชายจะมีความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครมากกว่าเพศหญิง ผู้วิจัยจึงกำหนดให้

SEX = 1 คือ เพศชาย

= 0 คือ เพศหญิง

ลักษณะการอยู่อาศัย (HABIT)

เนื่องจากผลการศึกษาการเปรียบเทียบการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครกับลักษณะการอยู่อาศัย เมื่อผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับบุตรหลาน การท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีของสมาชิกในครอบครัว ลดช่องว่างระหว่างวัย และลดการทอดทิ้งผู้สูงอายุ ซึ่งการพักผ่อนและการสร้างความสัมพันธ์อันดี เป็นแรงจูงใจที่สำคัญหรือแรงจูงใจระดับชั้นหลักในการเดินทางท่องเที่ยว ในทฤษฎีรูปแบบอาชีพของการเดินทาง Theory of travel career pattern (TCP) ของ Pearce (2005 อ้างใน รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) จึงคาดว่าผู้สูงอายุที่มีลักษณะการอยู่อาศัยกับบุตรหลานจะมีแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครมากกว่าลักษณะการอยู่อาศัยอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้

HABIT = 1 คือ บุตรหลาน

= 0 คือ อื่น ๆ

ระดับการศึกษาสูงสุด (EDU)

เนื่องจากผลการศึกษาการเปรียบเทียบการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครกับระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจะกลับมาท่องเที่ยวมากที่สุด และจากงานวิจัยของ วุฒิยา สาหร่ายทอง และ กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย (2554) และงานวิจัยของ วิศรุต อักษรวงศ์วิทยา (2557) จึงคาดว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจะมีแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครมากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้

EDU = 1 คือ ระดับปริญญาตรี

= 0 คือ อื่น ๆ

รายได้ต่อเดือน (INC)

เมื่อมีรายได้ต่อเดือนมากขึ้นทำให้ผู้สูงอายุมีกำลังซื้อมากขึ้น จากงานวิจัย เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว (2556) และข้าวทิพย์ อ่อนอรุณ (2553) จึงคาดว่าความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ต่อเดือนกับการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุมีทิศทางบวกคือรายได้ต่อเดือนที่สูงขึ้นผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น

จำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (FREQ)

กฎว่าด้วยการลดน้อยถอยลงของอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มระบุว่า เมื่อผู้บริโภคได้บริโภคสินค้าหรือบริการเพิ่มขึ้นทีละ 1 หน่วย อรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มที่ผู้บริโภคได้รับจากสิ่งนั้นจะลดลงตามลำดับ จึงคาดว่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวกับการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุจะมีทิศทางลบคือจำนวนครั้งที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่

กรุงเทพมหานครที่สูงขึ้นของผู้สูงอายุจะมีแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครลดลง

แรงจูงใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (WHY)

จากทฤษฎีขั้นบันไดอาชีพของการเดินทาง Theory of travel career ladder (TCL) ของ Pearce (1988) (อ้างใน รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) ความต้องการในการพักผ่อนและความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น และแนวคิดของ Holden (2006) (อ้างใน รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) ความต้องการได้เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกในครอบครัว และเพื่อน หรือกับบุคคลอื่น จึงคาดว่าผู้สูงอายุที่มีแรงจูงใจที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยว คือ การพักผ่อนกับครอบครัว/เพื่อน จะมีความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครมากกว่าแรงจูงใจอื่น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้

WHY = 1 คือ พักผ่อนกับครอบครัว/เพื่อน

= 0 คือ อื่น ๆ

ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (WHOM)

จากการเปรียบเทียบการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครกับผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามที่ตัดสินใจมาท่องเที่ยวด้วยตนเองจะกลับมาท่องเที่ยวมากที่สุด และแนวคิดของ Kotler and Armstrong (1997) (อ้างใน ดารา ทีปะปาล, 2541) พฤติกรรมจะเกิดขึ้นต้องมีสาเหตุหรือสิ่งเร้า ซึ่งเกิดจากกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อเองที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้ซื้อ จึงคาดว่าผู้สูงอายุที่ตัดสินใจท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วยตนเองจะมีแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครมากกว่าผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยวอื่น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้

WHOM = 1 คือ ตนเอง

= 0 คือ อื่น ๆ

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (HOW)

เนื่องจากการให้พาหนะส่วนบุคคลจะทำให้สะดวกต่อการเดินทางมากกว่าพาหนะอื่น ๆ จึงคาดว่าผู้สูงอายุที่ใช้พาหนะส่วนบุคคลในการเดินทางจะมีแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครมากกว่าพาหนะที่ใช้ในการเดินทางอื่น ผู้วิจัยจึงกำหนดให้

HOW = 1 คือ พาหนะส่วนบุคคล

= 0 คือ อื่น ๆ

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้านผลิตภัณฑ์ (PROD) ได้แก่ ความสวยงามของตลาดน้ำ ขนาดพื้นที่ของตลาดน้ำ และสภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในตลาดน้ำ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

จากแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด และงานวิจัยของสุชาณัฐ วนิชปริญญากุล (2556) หากผู้สูงอายุให้ระดับความพึงพอใจด้านผลิตภัณฑ์ในการท่องเที่ยวตลาดน้ำมากขึ้น คาดว่าแนวโน้มความน่าจะ

เป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะไปในทิศทางบวก

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้านราคา (PRICE) ได้แก่ งบประมาณและค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวตลาดน้ำ และราคาสินค้าและบริการภายในตลาดน้ำมีความเหมาะสม โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

จากแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด หากผู้สูงอายุให้ระดับความพึงพอใจด้านราคาในการท่องเที่ยวตลาดน้ำมากขึ้น คาดว่าแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะไปในทิศทางบวก

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (PLACE) ได้แก่ ระยะทางในการเดินทางไป-กลับตลาดน้ำ และความหลากหลายของกิจกรรมภายในตลาดน้ำ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

จากแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด หากผู้สูงอายุให้ระดับความพึงพอใจด้านช่องทางการจัดจำหน่ายในการท่องเที่ยวตลาดน้ำมากขึ้น คาดว่าแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะไปในทิศทางบวก

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้านส่งเสริมการตลาด (PROMO) ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำจากสื่อประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมพิเศษในโอกาสต่าง ๆ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

จากแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด และงานวิจัยของสุชาณัฐ วนิชปริญญากุล (2556) หากผู้สูงอายุให้ระดับความพึงพอใจด้านส่งเสริมการตลาดในการท่องเที่ยวตลาดน้ำมากขึ้น คาดว่าแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะไปในทิศทางบวก

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้านบุคคล (PEOP) ได้แก่ ประกอบการร้านค้ามีอัธยาศัยดีและไม่เอาเปรียบ และความรับผิดชอบและความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หรือผู้ให้บริการภายในตลาดน้ำ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

จากแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด และงานวิจัยของสุชาณัฐ วนิชปริญญากุล (2556) หากผู้สูงอายุให้ระดับความพึงพอใจด้านบุคคลในการท่องเที่ยวตลาดน้ำมากขึ้น คาดว่าแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะไปในทิศทางบวก

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (PHYSI) ได้แก่ ห้องน้ำสะอาดและปลอดภัย ประตูห้องน้ำสามารถเปิด-ปิดได้อย่างสะดวก มีราวจับเพื่อนำไปสู่สุขภัณฑ์อื่น ๆ ภายในห้องน้ำ โถส้วมเป็นชนิดนั่งราบ และความเพียงพอของ

สถานที่ที่จัดไว้สำหรับนั่งพักผ่อน และรับประทานอาหาร โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

จากแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด แนวคิดของ Holden (2006) (อ้างใน รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) และงานวิจัยของสุชาณัฐ วนิชปริญญากุล (2556) หากผู้สูงอายุให้ระดับความพึงพอใจด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพในการท่องเที่ยวตลาดน้ำมากขึ้น คาดว่าแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะไปในทิศทางบวก

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการให้บริการ (PROC) ได้แก่ สินค้าและบริการที่จำหน่ายภายในตลาดมีความสะอาด ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ และมาตรการรักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ ในการเที่ยวชมตลาดน้ำ และการขึ้น – ลงเรือ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

จากแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด และแนวคิดของ Holden (2006) (อ้างใน รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) หากผู้สูงอายุให้ระดับความพึงพอใจด้านกระบวนการให้บริการในการท่องเที่ยวตลาดน้ำมากขึ้น คาดว่าแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะไปในทิศทางบวก

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ (Elderly) ได้แก่ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอ ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุอยู่ใกล้ตลาดน้ำ ทางเข้าสู่ตลาดน้ำมีทางลาดหรือราวจับที่มั่นคงแข็งแรง มีลิฟต์สำหรับให้บริการ และมีห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุเพียงพอ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจตามความเป็นจริง

จากแนวคิดของ Holden (2006) (อ้างใน รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) หากผู้สูงอายุให้ระดับความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในการท่องเที่ยวตลาดน้ำมากขึ้น คาดว่าแนวโน้มความน่าจะเป็นในการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครจะเพิ่มขึ้น ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะไปในทิศทางบวก จากตัวแปร 16 ตัวแปร สามารถอธิบายผลการศึกษาจากแบบจำลองโลจิทได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองโลจิท (Logit Model)

Variable	Coefficient	Std. Error	Z-Statistic	Prob.	Marginal
EDU	0.760	0.330	2.30	0.021*	0.083
WHOM	1.270	0.634	2.00	0.045*	0.106
PROD	-0.724	0.341	-2.12	0.038*	-0.085
Elderly	0.414	0.174	2.38	0.018*	0.048
N = 400 , R^2 = 0.085 , Log likelihood = -162.351					

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ที่มา : จากผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบบจำลองโลจิท (Logit Model) พบว่า ค่า Pseudo R^2 มีค่าเท่ากับ 0.085 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายตัวแปรตามได้ร้อยละ 8.50 เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรพบว่า ระดับการศึกษาปริญญาตรี การตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วยตนเอง ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวตลาดน้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถอธิบายรายละเอียดในแต่ละตัวแปรได้ดังนี้

1) ระดับการศึกษาปริญญาตรีพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก จากค่า marginal effect เท่ากับ 0.082 อธิบายได้ว่า ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาสูงสุดคือ ระดับปริญญาตรี จะมีความน่าจะเป็นในกลับมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครมากกว่าระดับการศึกษาอื่น ๆ ร้อยละ 8.2 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิยา สาหร่ายทอง และ กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย (2554) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยจากการใช้บริการโฮมสเตย์ไทย คือ การสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และงานวิจัยของ วิศรุต อักษรวงศ์วิทยา (2557) ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับโอกาสที่นักท่องเที่ยวชาวจีนต้องการมาท่องเที่ยวซ้ำในจังหวัดเชียงราย

2) การตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วยตนเองพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก จากค่า marginal effect เท่ากับ 0.106 อธิบายได้ว่า ถ้าผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วยตนเอง ความน่าจะเป็นที่จะกลับมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จะมากกว่าผู้มีส่วนร่วมในการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครอื่น ๆ ร้อยละ 10.6 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Armstrong (1997) (อ้างใน ดารา ทีปะปาล, 2541) พฤติกรรมจะเกิดขึ้นต้องมีสาเหตุหรือสิ่งเร้า ซึ่งเกิดจากกระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อเองที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้ซื้อ

3) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ จากค่า marginal effect เท่ากับ -0.085 อธิบายได้ว่า ถ้าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจในปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นหนึ่งระดับตามมาตรวัดลิเคิร์ท ความน่าจะเป็นที่จะกลับมาเที่ยวซ้ำจะลดลง ร้อยละ 8.5 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สอดคล้องกับทฤษฎีรูปแบบอาชีพของการเดินทางแรงจูงใจที่สำคัญ การแสวงหาความแปลกใหม่คือแรงจูงใจระดับชั้นหลักในการท่องเที่ยว และผลการศึกษาของ Hui Wen Joyce Chen (2009) เรื่องแรงจูงใจการเดินทางในประเทศของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์และกลุ่มผู้สูงอายุ ในเมืองไถหนัน ประเทศไต้หวัน พบว่าผู้สูงอายุจะเลือกสถานที่ท่องเที่ยวปลายทางที่มีความแปลกใหม่

4) ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก จากค่า marginal effect เท่ากับ 0.048 อธิบายได้ว่า ถ้าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจในปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นหนึ่งระดับตามมาตรวัดลิเคิร์ท ความน่าจะเป็นที่จะกลับมาเที่ยวซ้ำจะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.8 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สอดคล้องกับแนวคิดของ Holden (2006) (อ้างใน รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) ที่นักท่องเที่ยวจะเลือกจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่คิดว่าปลอดภัย

สรุปผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมจากผู้สูงอายุที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ตลาดน้ำขวัญเรียม ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำตลิ่งชัน และตลาดน้ำบึงพระยา ในช่วง เดือนมีนาคม – เมษายน 2560 จำนวน 400 ชุด โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าฐานนิยม และค่าเฉลี่ย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ Chi-square, t-test และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อาศัยอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน ระดับการศึกษาสูงสุดคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย คือ 14,450.95 บาท ส่วนมากจะมีรายได้ต่อเดือน 10,000 บาท จำนวนครั้งในการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดคือ 1 ครั้ง จำนวนครั้งในการมาท่องเที่ยวตลาดน้ำของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ 50 ครั้ง จำนวนครั้งเฉลี่ยโดยประมาณจำนวน 3 ครั้ง ส่วนมากมาท่องเที่ยวตลาดน้ำเป็นครั้งแรก แรงจูงใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำ คือ การมาพักผ่อนกับครอบครัว/กลุ่มเพื่อน ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ บุคคลในครอบครัวจำนวน พาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ พาหนะส่วนบุคคล ภายในระยะเวลา 3 เดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะกลับมาท่องเที่ยวตลาดน้ำซ้ำ

ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านการนำเสนอทางกายภาพ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ พบว่าอยู่ในระดับมาก

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ตัดสินใจมาท่องเที่ยวตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครด้วยตนเอง และมีความพึงพอใจในปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจะมีความน่าจะเป็นในกลับมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้น ในขณะที่หากผู้สูงอายุมีปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น จะมีความน่าจะเป็นในกลับมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครลดลง แม้ว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด แต่จากผลการศึกษาพบว่าผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่คือ สมาชิกในครอบครัว แรงจูงใจในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือ พักผ่อนกับครอบครัว และผู้ร่วมเดินทางส่วนใหญ่คือ สมาชิกในครอบครัว อาจทำให้ผู้สูงอายุไม่ใช่ผู้ตัดสินใจมาเที่ยวซ้ำที่แท้จริง อีกทั้งผู้สูงอายุอาจจะเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่ในการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมาเที่ยวซ้ำในตลาดน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้จะมีความพึงพอใจปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด แต่ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบ เนื่องจากการตอบแบบสอบถามขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ที่อาจจะมีปัจจัยอื่น ๆ มาเกี่ยวข้อง เช่น จากการศึกษาพบว่าผู้มีส่วนรวมในการตัดสินใจส่วนใหญ่คือ สมาชิกในครอบครัว แรงจูงใจในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือ พักผ่อนกับครอบครัว และผู้ร่วมเดินทางส่วนใหญ่คือ สมาชิกในครอบครัว อาจทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ใช่ผู้ตัดสินใจมาเที่ยวซ้ำที่แท้จริง และอาจเป็นผลมาจากตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่มีเอกลักษณ์ที่จูงใจให้ผู้สูงอายุกลับมาเที่ยวซ้ำ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนผู้รับผิดชอบพื้นที่ ควรมีการพัฒนาพื้นที่ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยวหรือส่งเสริมทั้งด้านสินค้าและบริการ ให้ตลาดน้ำแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เฉพาะ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย ดึงดูดให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะด้านการเดินทางที่ไม่มีป้ายบอกเส้นทางไปยังตลาดน้ำที่ชัดเจน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนผู้รับผิดชอบพื้นที่ ควรมีการติดป้ายบอกเส้นทางตามจุดต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้นักท่องเที่ยวไปถึงจุดหมายได้ถูกต้อง และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุในระดับมาก ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนผู้รับผิดชอบพื้นที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านอารยสถาปัตย์ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ และพื้นที่สาธารณะได้อย่างไม่มีอุปสรรค ให้ความสำคัญกับสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นที่จอดรถ ห้องน้ำ ทางลาด เป็นต้น โดยดูแลให้มีความเพียงพอ และพร้อมใช้งานอยู่เสมอเพื่อให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกว่าเป็นภาระในการท่องเที่ยว และเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความพึงพอใจและกลับมาท่องเที่ยวตลาดน้ำซ้ำมากขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการศึกษาครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และมีแนวโน้มที่ผู้สูงอายุมีจะจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน สังคมและเศรษฐกิจไทยต่อไปและควรส่งเสริมการสนับสนุนทางด้านอารยสถาปัตย์ การจัดสภาพแวดล้อมให้ประชาชนทุกคนสามารถพื้นที่สาธารณะได้อย่างไม่มีอุปสรรคเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในส่วนของผู้ประกอบการภายในตลาดน้ำควรนำผลการศึกษาจากงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการให้บริการ การจำหน่ายสินค้าและบริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้ที่มาท่องเที่ยวภายในตลาดน้ำ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ธุรกิจต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ข้าวทิพย์ อ่อนอรุณ. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย**. การศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว. (2556). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดต่อเนื่องของคนวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดารา ทีปะปาล. (2541). **การสื่อสารการตลาด**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. อมรการพิมพ์. อ้างถึง Kotler, P. & Armstrong, G. 1997 Marketing an introduction. New Jersey: Prentince Hall International.

รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์. (2558). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมโอเดียนสโตร์. อ้างถึง Abraham H. Maslow. 1954. Motivation and Personality. New York: Harper & Row.

_____. (2558). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. อ้างถึง Andrew Holden. 2006. Tourism Studies and The Social Sciences. New York: Routledge.

_____. (2558). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. อ้างถึง Pearce,P. L. 1988. The Ulysses Factor: Evaluating Visitors in Tourist Settings. New York: Springer-Verlag.

_____. (2558). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. อ้างถึง Pearce, P. L. 2005. Tourist Behaviour: Themes and Conceptual Schemes. Clevedon: Channel View Publications.

วิศรุต อักษรวงศ์วิทยา. (2557). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวจีนในจังหวัดเชียงราย**. การค้นคว้าแบบอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วุฒิยา สาหร่ายทอง และ กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย. (2554). **พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ**. งานวิจัยภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุชาณัฐ วนิชปริญญากุล. (2556). **ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานครของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแบบสะพายเป้**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2558). **ประชากรสูงอายุไทย ปัจจุบันและอนาคต.**สืบค้นเมื่อ30 กันยายน 2559, จาก http://www.society.go.th/article_attach/13225/17347.pdf.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). **ประชากรกลางปี 2558**. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2559, จาก http://www.bps.moph.go.th/ new_bps/sites/default/files/pop2558_new.pdf.

อุทัยทิพย์ เจี่ยวิวรรธน์กุล. (2553). **การวิเคราะห์การถดถอยพหุโลจิสติกส์**. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2559, จาก http://www.rlc.nrct.go.th/ download/Research_Zone/phase14_4.pdf.

_____. (2559). **วิธีการสุ่มตัวอย่าง**. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2559, จาก www.priv.nrct.go.th/ewt_ dl.php?nid=648,

Hui Wen Joyce Chen. (2009). **Baby Boomers' and Seniors' Domestic Travel Motivations: An Examination of Citizens in Tainan**. Taiwan University of Waterloo the thesis for the degree of Master of Arts